

8

Funcións elementais

LITERATURA E MATEMÁTICAS

A árbore da ciencia

Ao dicir Andrés [estudante de medicina] que a vida, segundo o seu profesor Letamendi, é unha función indeterminada entre a enerxía individual e o cosmos, e que esta función non pode ser máis ca suma, resta, multiplicación e división, e que non podendo ser suma, nin resta, nin división, ten que ser multiplicación, un dos amigos de Sañudo [estudante de enxeñaría] botouse a rir.

–Por que ri vostede? –preguntoulle Andrés sorprendido.

–Porque en todo iso que di vostede hai unha porción de sofismas e de falsidades. Primeiramente hai moitas máis funcións matemáticas ca sumar, restar, multiplicar e dividir.

–Cales?

–Elevar a potencia, extraer raíces... Despois, aínda que non houbese máis ca catro funcións matemáticas primitivas, é absurdo pensar que no conflito destes dous elementos, a enerxía da vida e o cosmos, un deles, polo menos, heteroxéneo e complicado, porque non haxa suma, nin resta, nin división, ten que haber multiplicación. Ademais, sería necesario demostrar por que non pode haber suma, por que non pode haber resta e por que non pode haber división. Despois habería que demostrar por que non pode haber dúas ou tres funcións simultáneas. Non basta dicilo.

–Pero iso dão o razoamento.

–Non, non; perdoe vostede –replicou o estudante–. Por exemplo, entre esa muller e eu pode haber varias funcións matemáticas: suma, se facemos os dous unha mesma cousa axudándonos; resta, se ela quere unha cousa e eu a contraria e vence un dos dous contra o outro; multiplicación, se temos un fillo, e división se eu a corto en anacos a ela ou ela a min.

–Iso é unha broma –dixo Andrés.

–Claro que é unha broma –replicou o estudante–, unha broma polo estilo das do seu profesor; pero que tende a unha verdade, e é que entre a forza da vida e o cosmos hai un infinito de funcións distintas: sumas, restas, multiplicacións, de todo, e que ademais é moi posible que existan outras funcións que non teñan expresión matemática.

PÍO BAROJA

**Funcións polinómicas,
racionais e con radicais**

**Funcións exponenciais
e logarítmicas**

Funcións trigonométricas

**Funcións definidas
a anacos: valor absoluto
e parte enteira**

Existen algunhas proteínas de gran tamaño ás que se lles poden unir hormonas para modificar a súa función no corpo humano.

Este mecanismo está regulado pola fórmula $y = \frac{10kx}{1+kx}$, sendo y a concentración de hormonas unidas, x a concentración total de hormonas e k unha constante. Representa esta función para $k = 1$.

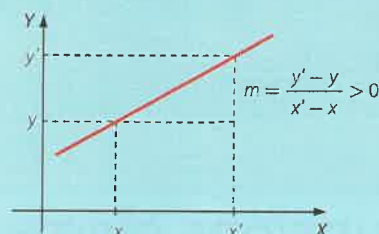
Pendente dunha recta

A pendente dunha recta, m , mide a inclinación da recta respecto do eixe X .

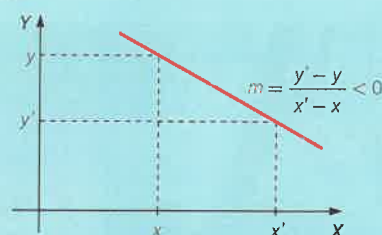
Para calculala consideramos dous puntos, $A(x, y)$ e $A'(x', y')$, polos que pasa a recta.

$$m = \frac{\text{Variación de } y}{\text{Variación de } x} = \frac{y' - y}{x' - x}$$

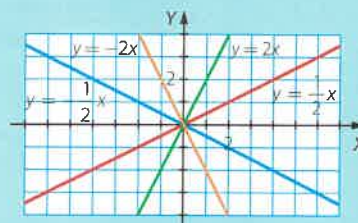
- Cando a pendente é positiva, se a variable x crece, y tamén crece; a función é crecente.

- Cando a pendente é negativa, ao crecer a variable x , decrece y ; a función é decrecente.

Canto maior é o valor absoluto da pendente, máis inclinación ten a recta.

Repasa

- 1 Calcula a pendente da recta que pasa polos puntos $A(2, 1)$ e $B(-2, 3)$.

Parábola

A **parábola** é o lugar xeométrico dos puntos que están á mesma distancia dun punto fixo chamado **foco**, e dunha recta, denominada **directriz**.

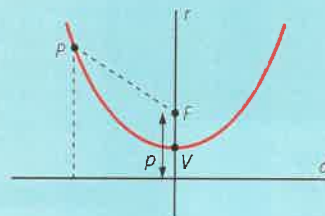
$$d(P, F) = d(P, d)$$

F é o **foco** da parábola e d é a **directriz**.

Á distancia entre a directriz e o foco chamámola p .

Eixe: é a recta r que pasa por F e é perpendicular a d .

Vértice: é o punto V , que é a intersección do eixe coa parábola.

Repasa

- 2 Debuxa sobre uns eixes de coordenadas algunhas parábolas que teñan como vértice o punto $(0, 1)$.

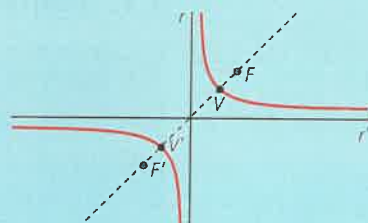
Hipérbole

A **hipérbole** é o lugar xeométrico dos puntos tales que o valor absoluto da diferenza das súas distancias a dous puntos fixos, chamados **focos**, é constante.

$$|d(P, F) - d(P, F')| = k$$

F e F' son os **focos**, os puntos fixos da hipérbole.

V e V' son os **vértices** da hipérbole.

Eixe: é a recta que une os focos, F e F' .

Asíntotas: son as dúas rectas ás que a hipérbole se achega indefinidamente sen chegar a tocalas, r e r' .

Repasa

- 3 Debuxa, sobre uns eixes de coordenadas, unha hipérbole de vértices $(1, 1)$ e $(-1, -1)$, e con asíntotas $y = 0$ e $x = 0$.

Razóns trigonométricas

α (rad)	0	$\frac{\pi}{6}$	$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$
$\text{sen } \alpha$	0	$\frac{1}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	1
$\text{cos } \alpha$	1	$\frac{\sqrt{3}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{1}{2}$	0
$\text{tx } \alpha$	0	$\frac{\sqrt{3}}{3}$	1	$\sqrt{3}$	Non existe

- Se un ángulo β está no 2.º cuadrante, pódese poñer como $180^\circ - \alpha$, sendo α un ángulo do 1.º cuadrante.

$$\text{sen } \beta = \text{sen } \alpha \quad \cos \beta = -\cos \alpha \quad \text{tx } \beta = -\text{tx } \alpha$$

$$150^\circ = 180^\circ - 30^\circ \rightarrow \begin{cases} \text{sen } 150^\circ = \text{sen } 30^\circ \\ \cos 150^\circ = -\cos 30^\circ \\ \text{tx } 150^\circ = -\text{tx } 30^\circ \end{cases}$$

- Se un ángulo β está no 3.º cuadrante, pódese poñer como $180^\circ + \alpha$, sendo α un ángulo do 1.º cuadrante.

$$\text{sen } \beta = -\text{sen } \alpha \quad \cos \beta = -\cos \alpha \quad \text{tx } \beta = \text{tx } \alpha$$

$$225^\circ = 180^\circ + 45^\circ \rightarrow \begin{cases} \text{sen } 225^\circ = -\text{sen } 45^\circ \\ \cos 225^\circ = -\cos 45^\circ \\ \text{tx } 225^\circ = \text{tx } 45^\circ \end{cases}$$

- Se un ángulo β está no 4.º cuadrante, pódese poñer como $360^\circ - \alpha$, sendo α un ángulo do 1.º cuadrante.

$$\text{sen } \beta = -\text{sen } \alpha \quad \cos \beta = \cos \alpha \quad \text{tx } \beta = -\text{tx } \alpha$$

$$300^\circ = 360^\circ - 60^\circ \rightarrow \begin{cases} \text{sen } 300^\circ = -\text{sen } 60^\circ \\ \cos 300^\circ = \cos 60^\circ \\ \text{tx } 300^\circ = -\text{tx } 60^\circ \end{cases}$$

Repasa

- 4 Calcula as seguintes razóns trigonométricas.

a) $\text{sen } \frac{3\pi}{4}$

c) $\text{tx } \frac{3\pi}{2}$

e) $\cos \frac{9\pi}{4}$

b) $\cos \frac{4\pi}{3}$

d) $\text{sen } \frac{10\pi}{6}$

f) $\text{tx } \frac{5\pi}{2}$

3 Funcións con radicais

As **funcións con radicais** son funcións en cuxa expresión alxébrica aparece a variable x baixo o signo radical: $f(x) = \sqrt[n]{g(x)}$.

Características

- Se n é un número par, o seu dominio é o intervalo en que $g(x) \geq 0$.
- Se n é impar, o seu dominio é $\mathbb{R}$.

Faino así

COMO REPRESENTAMOS A FUNCIÓN $f(x) = \sqrt[n]{x}$

Representa graficamente as funcións.

a) $f(x) = \sqrt{x}$

b) $g(x) = \sqrt[3]{x}$

PRIMEIRO. Determinamos se n é par ou impar para calcular o seu dominio.

a) $n = 2 \rightarrow \text{Dom } f = [0, +\infty)$

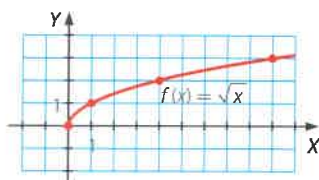
b) $n = 3 \rightarrow \text{Dom } g = \mathbb{R}$

SEGUNDO. Construimos unha táboa de valores e representamos a función.

- Se n é par, a gráfica da función está no 1.º cuadrante.
- Se n é impar, a gráfica da función está no 1.º e 3.º cuadrantes.

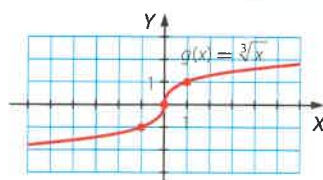
a)

x	0	1	4	9
$f(x)$	0	1	2	3

b)

x	-8	-1	0	1	8
$g(x)$	-2	-1	0	1	2

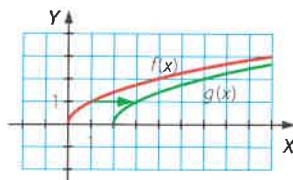

Exemplo

1 Representa graficamente $g(x) = \sqrt{x-2}$.

$$\left. \begin{array}{l} f(x) = \sqrt{x} \\ f(x-2) = \sqrt{x-2} \end{array} \right\} \rightarrow g(x) = f(x-2)$$

Por tanto, a gráfica de $g(x)$ obtense trasladando a gráfica de $f(x)$ dúas unidades cara á dereita.

Non esquezas

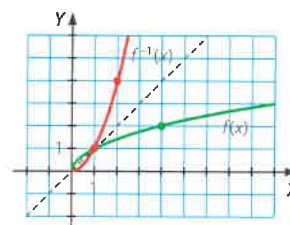

En $f(x) = \sqrt[n]{g(x)}$, se n é par, só se toma o resultado positivo da raíz. Se tomásemos tamén o resultado negativo, $f(x)$ non sería unha función.

Decátate

A función inversa de $f(x) = \sqrt{x}$ es $f^{-1}(x) = x^2$; por tanto, as súas gráficas serán simétricas respecto da recta $y = x$.

ACTIVIDADES

7 Calcula o dominio das funcións con radicais.

a) $f(x) = \sqrt[3]{x^2 - 4}$

b) $g(x) = \sqrt{x^2 - 36}$

8 Representa graficamente estas funcións.

a) $f(x) = \sqrt{x+2}$

b) $g(x) = \sqrt{x-4}$

c) $h(x) = \sqrt[3]{x-1}$

d) $i(x) = \sqrt[3]{x+2}$

4 Funcións exponenciais

As **funcións exponenciais** son funcións do tipo $f(x) = a^x$, onde a é un número real positivo ($a > 0$) e distinto de 1 ($a \neq 1$).

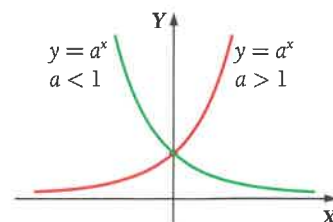
Non esquezas

Unha función exponencial moi utilizada é $f(x) = e^x$, sendo $e = 2,718281\dots$. Estas funcións aparecen habitualmente ao describir numerosos procesos demográficos, económicos, biolóxicos, químicos...

Características da función $y = a^x$

- O dominio dunha función exponencial é $\mathbb{R}$.
- O seu percorrido é $(0, +\infty)$.
- Como $a^0 = 1$, a función pasa sempre polo punto $(0, 1)$.
- Como $a^1 = a$, a función pasa sempre polo punto $(1, a)$.
- Se $a > 1$, a función é crecente.
- Se $0 < a < 1$, a función é decrecente.

Faíno así

COMO REPRESENTAMOS UNHA FUNCIÓN EXPONENCIAL

Representa graficamente estas funcións.

a) $f(x) = 2^x$

b) $g(x) = 0,5^x$

PRIMEIRO. Consideramos as características das funcións exponenciais.

- Pasa polos puntos $(0, 1)$ e $(1, a)$.
  - a) Pasa por $(0, 1)$ e $(1, 2)$.
  - b) Pasa por $(0, 1)$ e $(1, 0,5)$.
- Se $a > 1$, é crecente. E se $0 < a < 1$, é decrecente.
  - a) $a = 2 > 1 \rightarrow f(x)$ crecente
  - b) $0 < a = 0,5 < 1 \rightarrow g(x)$ decrecente

SEGUNDO. Construímos unha táboa de valores para a función.

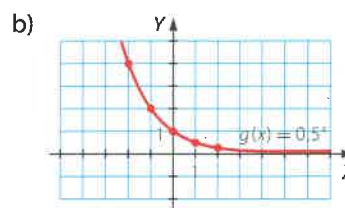
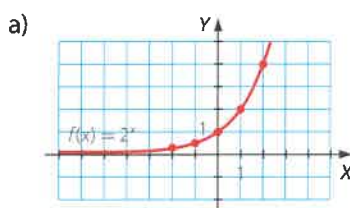
a)

x	-2	-1	1	2
$f(x)$	0,25	0,5	2	4

b)

x	-2	-1	1	2
$g(x)$	4	2	0,5	0,25

TERCEIRO. Representamos todos os puntos e unímolos mediante unha curva.

ACTIVIDADES

9 Razona, sen facer a gráfica, se as seguintes funcións son crecentes ou decrecentes.

a) $f(x) = 1,2^x$

c) $h(x) = 0,8^x$

b) $g(x) = \left(\frac{2}{3}\right)^x$

d) $i(x) = (\sqrt{3})^x$

10 Representa graficamente estas funcións.

a) $y = -2^x$

d) $y = 0,1^x$

b) $y = 2^{-x}$

e) $y = -2^{-x}$

c) $y = \left(\frac{4}{3}\right)^x$

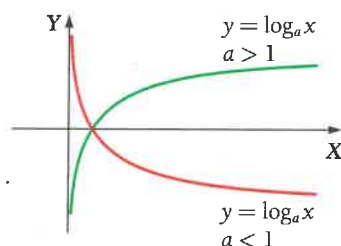
f) $y = 2^{\frac{x}{3}}$

5 Funcións logarítmicas

As **funcións logarítmicas** son funcións do tipo $f(x) = \log_a x$, onde a é un número real positivo ($a > 0$) e distinto de 1 ($a \neq 1$).

Características da función $y = \log_a x$

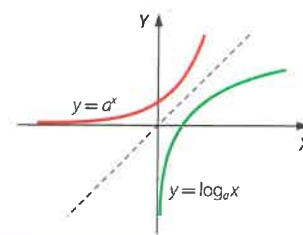
- O logaritmo só existe para valores positivos; por tanto, o dominio da función logarítmica é $(0, +\infty)$.
- O seu percorrido é $(-\infty, +\infty)$.
- Como $\log_a 1 = 0$, a función pasa sempre polo punto $(1, 0)$.
- Como $\log_a a = 1$, a función pasa sempre polo punto $(a, 1)$.
- Se $a > 1$, a función é crecente.
- Se $0 < a < 1$, a función é decrecente.

Decátate

A función logarítmica, $y = \log_a x$, é a función inversa da función exponencial, $y = a^x$.

Faino así

COMO REPRESENTAMOS UNHA FUNCIÓN LOGARÍTMICA

Representa graficamente. **a)** $f(x) = \log_2 x$ **b)** $g(x) = \log_{\frac{1}{2}} x$

PRIMEIRO. Consideramos as características das funcións logarítmicas.

- O dominio é $(0, +\infty)$. **a)** $\text{Dom } f = (0, +\infty)$ **b)** $\text{Dom } g = (0, +\infty)$
- Pasa polos puntos $(1, 0)$ e $(a, 1)$.
a) Pasa por $(1, 0)$ e $(2, 1)$. **b)** Pasa por $(1, 0)$ e $(\frac{1}{2}, 1)$.
- Se $a > 1$, é crecente. E se $0 < a < 1$, é decrecente.
a) $f(x) = \log_2 x$ é crecente. **b)** $g(x) = \log_{\frac{1}{2}} x$ é decrecente.

SEGUNDO. Construimos unha táboa de valores para a función.

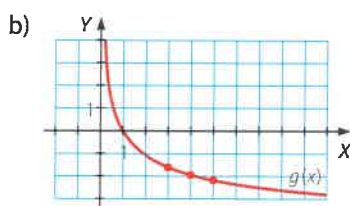
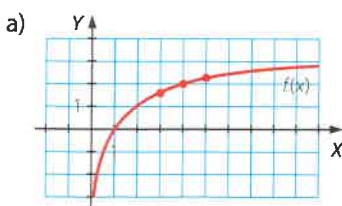
a)

x	3	4	5
$f(x)$	1,58	2	2,32

b)

x	3	4	5
$g(x)$	-1,58	-2	-2,32

TERCEIRO. Representamos todos os puntos e unímolos mediante unha curva.

ACTIVIDADES

11 Razoa, sen facer a gráfica, se as seguintes funcións son crecentes ou decrecentes.

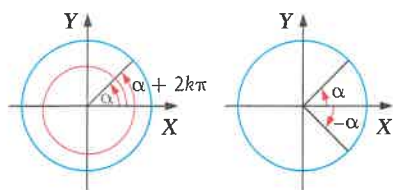
- a)** $f(x) = \log_{1,2} x$ **d)** $i(x) = \log_{0,8} x$
b) $g(x) = \log_{\frac{2}{3}} x$ **e)** $l(x) = \log_{\sqrt{3}} x$
c) $h(x) = \log_7 x$ **f)** $m(x) = \log_{8,2} x$

12 Representa graficamente estas funcións.

- a)** $y = -\log_2 x$ **d)** $y = \log_{0,1} x$
b) $y = \log_2 (-x)$ **e)** $y = -\log_2 (-x)$
c) $y = \log_{\frac{4}{3}} x$ **f)** $y = \log_2 \left(\frac{x}{3} \right)$

6 Funcións trigonométricas

6.1. Función seno

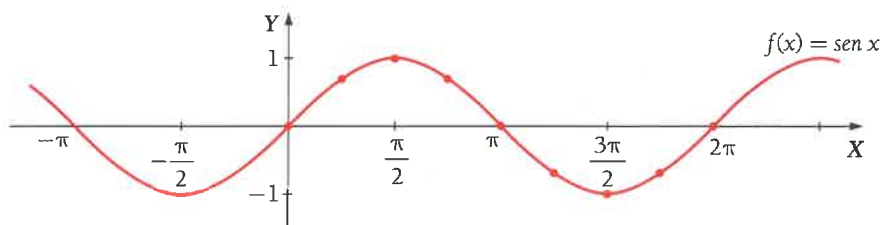

A função seno, $f(x) = \text{sen } x$, tem as seguintes características.

- Está definida para qualquer valor, logo o seu domínio é $\mathbb{R}$.
- Como $-1 \leq \text{sen } x \leq 1$, o seu recorrido é $[-1, 1]$.
- É uma função periódica, de período 2π radianos.
 $\text{sen } x = \text{sen } (x + 2k\pi)$, com $k \in \mathbb{Z}$
- Apresenta máximos em $\frac{\pi}{2} + 2k\pi$, e mínimos em $\frac{3\pi}{2} + 2k\pi$, sendo $k \in \mathbb{Z}$.
- $f(-x) = \text{sen } (-x) = -\text{sen } x = -f(x) \rightarrow$ A função seno é uma função ímpar, é dizer, é simétrica respecto da origem de coordenadas.

Como tem período 2π , construímos uma tabela para valores entre 0 e 2π , e representamos a função, repetindo o intervalo à esquerda e à direita.

x	$\text{sen } x$	$\cos x$
0	0	1
$\frac{\pi}{4}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$
$\frac{\pi}{2}$	1	0
$\frac{3\pi}{4}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$	$-\frac{\sqrt{2}}{2}$
π	0	-1
$\frac{5\pi}{4}$	$-\frac{\sqrt{2}}{2}$	$-\frac{\sqrt{2}}{2}$
$\frac{3\pi}{2}$	-1	0
$\frac{7\pi}{4}$	$-\frac{\sqrt{2}}{2}$	$\frac{\sqrt{2}}{2}$
2π	0	1

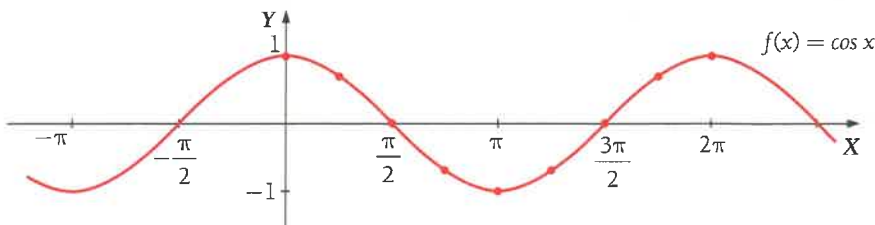

6.2. Función coseno

A função coseno, $f(x) = \cos x$, tem as seguintes características.

- Está definida para qualquer valor. O seu domínio é $\mathbb{R}$.
- Como $-1 \leq \cos x \leq 1$, o seu recorrido é $[-1, 1]$.
- É uma função periódica, de período 2π radianos.
 $\cos x = \cos (x + 2k\pi)$, com $k \in \mathbb{Z}$
- Apresenta máximos em $0 + 2k\pi$, e mínimos em $\pi + 2k\pi$, sendo $k \in \mathbb{Z}$.
- $f(-x) = \cos (-x) = \cos x = f(x) \rightarrow$ A função coseno é par, é dizer, é simétrica respecto do eixo Y.

Como tem período 2π , construímos uma tabela para valores entre 0 e 2π , e representamos a função, repetindo o intervalo à esquerda e à direita.

ACTIVIDADES

13 Descreve as características destas funções.

- $f(x) = \text{sen } (x - 1)$
- $g(x) = (\text{sen } x) - 1$

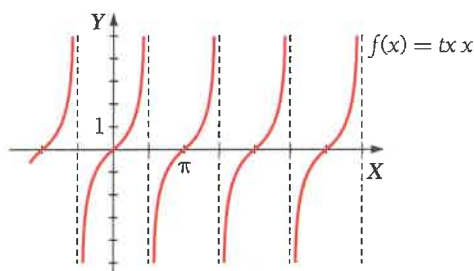
14 Representa as funções e di que observas.

- $f(x) = \text{sen} \left(x + \frac{\pi}{2} \right)$
- $g(x) = \cos \left(x - \frac{\pi}{2} \right)$

6.3. Función tanxente

A función tanxente, $f(x) = \tan x$, ten as seguintes características.

- O seu dominio é $\mathbb{R} - \left\{ \frac{\pi}{2} + k\pi \right\}$, xa que $\tan x$ non está definida se $\cos x = 0$.
- O seu percorrido é $\mathbb{R}$.
- É periódica, de período π .
- É sempre crecente.
- É unha función impar pois: $f(-x) = \frac{\sin(-x)}{\cos(-x)} = \frac{-\sin x}{\cos x} = -f(x)$

Lembra

Como $\tan x = \frac{\sin x}{\cos x}$, a función $\tan x$ non está definida cando $\cos x$ é cero.

6.4. Funcións inversas das funcións trigonométricas

- A función inversa da función seno, $f(x) = \sin x$, chámase **arco seno** e represéntase por $f^{-1}(x) = \arcsin x$. Esta función dá o valor do ángulo, coñecido o valor do seno. Se $\sin x = y \rightarrow \arcsin y = x$.

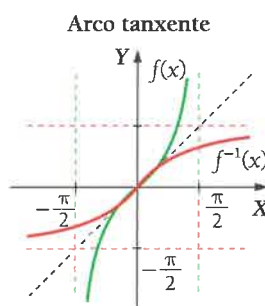
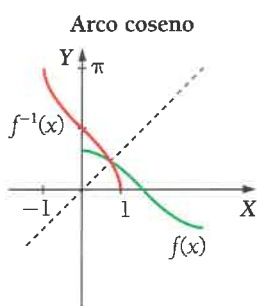
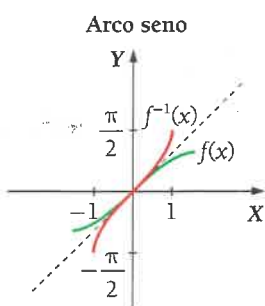
O seu dominio é $[-1, 1]$ e o seu percorrido é $\left[-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right]$.

- A función inversa da función coseno, $f(x) = \cos x$, é o **arco coseno** e represéntase por $f^{-1}(x) = \arccos x$. Esta función permite calcular o ángulo, coñecido o valor do coseno. Se $\cos x = y \rightarrow \arccos y = x$.

O seu dominio é $[-1, 1]$ e o seu percorrido é $[0, \pi]$.

- A función inversa da función tanxente, $f(x) = \tan x$, denomínase **arco tanxente** e represéntase por $f^{-1}(x) = \arctan x$. Con esta función calculamos o ángulo, coñecido o valor da tanxente. Se $\tan x = y \rightarrow \arctan y = x$.

O seu dominio é $\mathbb{R}$ e o seu percorrido é $\left(-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2}\right)$.

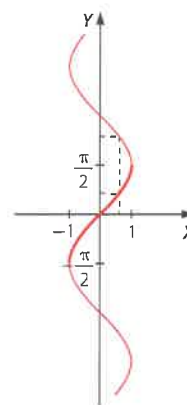

Decátate

A gráfica de $\arcsin x$ móstranos que non é unha función, pois a cada valor de x correspóndenlle varios valores de y .

Para que $\arcsin x$ sexa unha función consideramos o anaco de gráfica en que a cada valor de x lle corresponde un único valor de y .

Isto ocorre tamén con $\arccos x$ e $\arctan x$.

ACTIVIDADES

15 Describe as características destas funcións.

a) $f(x) = \tan \left(x - \frac{\pi}{2} \right)$

b) $g(x) = \tan(x + 1)$

16 Representa as funcións inversas.

a) $f(x) = \arccos \left(x + \frac{\pi}{2} \right)$

b) $g(x) = \arcsin(x - \pi)$

7 Funcións definidas a anacos

En numerosas situacións reais preséntanse funcións que non se poden expresar mediante unha única expresión alxébrica.

Unha **función definida a anacos** é unha función con distintas expresións alxébricas dependendo do intervalo do seu dominio.

Faino así

COMO REPRESENTAMOS UNHA FUNCIÓN DEFINIDA A ANACOS

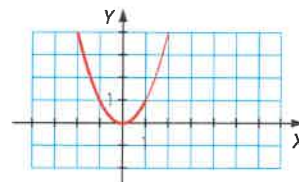
Representa graficamente esta función: $f(x) = \begin{cases} x^2 & \text{se } x \leq 1 \\ 0,5x & \text{se } 1 < x \leq 4 \\ \log_2 x & \text{se } x > 4 \end{cases}$

PRIMEIRO. Representamos as funcións definidas en cada un dos tramos, tendo en conta o valor da función nos extremos dos intervalos.

- Primeiro intervalo: $(-\infty, 1]$

$$f(x) = x^2 \rightarrow \begin{cases} \text{Parábola de vértice } (0, 0) \\ a = 1 > 0 \rightarrow \text{Mínimo en } (0, 0) \end{cases}$$

$$f(1) = 1^2 = 1 \rightarrow \text{Extremo } (1, 1)$$

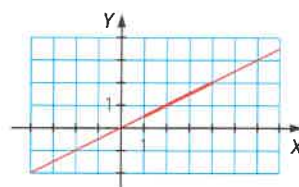

- Segundo intervalo: $(1, 4]$

$$f(x) = 0,5x \rightarrow \begin{cases} \text{Recta que pasa por } (0, 0) \\ m = 0,5 > 0 \rightarrow \text{Crecente} \end{cases}$$

$$f(1) = 0,5 \cdot 1 = 0,5 \rightarrow \text{Extremo } (1, 0,5)$$

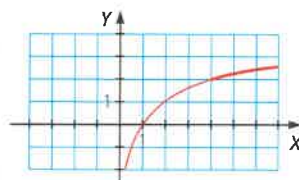
$$f(4) = 0,5 \cdot 4 = 2 \rightarrow \text{Extremo } (4, 2)$$

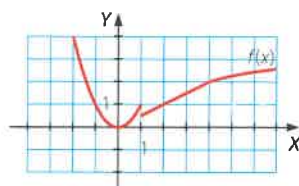
- Terceiro intervalo: $(4, +\infty)$

$$f(x) = \log_2 x \rightarrow \begin{cases} \text{Función que pasa por } (2, 1) \\ a = 2 > 0 \rightarrow \text{Crecente} \end{cases}$$

$$f(4) = \log_2 4 = 2 \rightarrow \text{Extremo } (4, 2)$$

SEGUNDO. Tomamos a representación de cada unha das funcións no tramo correspondente, e debuxámolas nos mesmos eixes de coordenadas.

ACTIVIDADES

- 17** Representa graficamente esta función definida a anacos.

$$f(x) = \begin{cases} 4 & \text{se } x \leq -2 \\ x^2 & \text{se } -2 < x \leq 1 \\ 1 & \text{se } x > 1 \end{cases}$$

Describe as súas principais características.

- 18** Nun contrato mensual de telefonía móbil factúrase a 0,12 € por minuto. Se o consumo non chega a 9 €, entón abónase esa cantidade.

- Calcúlase a expresión da función que relaciona o consumo, en minutos, e o importe da factura mensual, en euros.
- Representa a función.

7.1. Función valor absoluto

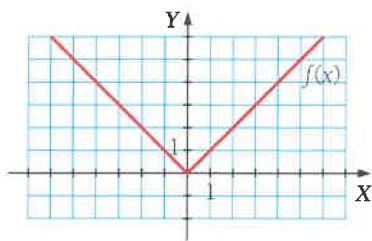
A **función valor absoluto** é a función que asocia a cada número real o seu valor absoluto.

$$f(x) = |x|$$

A función valor absoluto pódese definir como unha función definida a anacos da seguinte maneira.

$$f(x) = |x| = \begin{cases} x & \text{se } x \geq 0 \\ -x & \text{se } x < 0 \end{cases}$$

A súa gráfica está formada por dúas rectas, unha decrecente e a outra crecente, que pasan pola orixe de coordenadas.

Lembra

O valor absoluto dun número a coincide con a se é positivo ou cero, ou co seu oposto, $-a$, se é negativo.

$$|a| = \begin{cases} a & \text{se } a \geq 0 \\ -a & \text{se } a < 0 \end{cases}$$

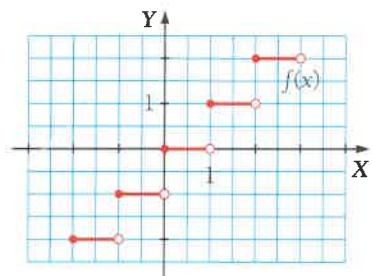
7.2. Función parte enteira

A **función parte enteira** é a función que asocia a cada número real a súa parte enteira, é dicir, o primeiro número enteiro menor ou igual ca el.

$$f(x) = [x]$$

A función parte enteira pódese definir como unha función definida a anacos con infinitos tramos nos que a función é constante.

$$f(x) = [x] = \begin{cases} \dots & \\ -2 & \text{se } x \in [-2, -1) \\ -1 & \text{se } x \in [-1, 0) \\ 0 & \text{se } x \in [0, 1) \\ 1 & \text{se } x \in [1, 2) \\ \dots & \end{cases}$$

Ou, de forma xeral: $f(x) = \{n \text{ se } x \in [n, n+1), \text{ sendo } n \in \mathbb{Z}\}$.

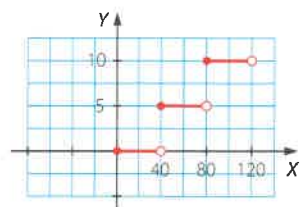
Exemplo

- 2 Un supermercado ofrécelles aos seus clientes cheques-regalo de 5 € por cada 40 € de compra. Expressa mediante unha función o importe recibido en cheques-regalo, dependendo da compra realizada.

Consideramos a función como unha función definida a anacos:

$$f(x) = \begin{cases} 0 & \text{se } x \in [0, 40) \\ 5 & \text{se } x \in [40, 80) \\ 10 & \text{se } x \in [80, 120) \\ \dots & \end{cases}$$

De forma xeral, $f(x) = 5 \cdot \left[\frac{x}{40} \right]$, é dicir, 5 multiplicado pola parte enteira de $\frac{x}{40}$.

ACTIVIDADES

- 19 O servizo de correos cobra 0,30 € polos primeiros 25 g de envío e, a partir desa cantidade, cobra 0,20 € por cada 25 g (ou fracción) de peso extra. Representa a gráfica do custo do envío de cartas ata 150 g.

- 20 A función que asocia a cada número a súa parte decimal é:

$$f(x) = x - [x]$$

Representa a función e analiza as súas propiedades.

Funcións polinómicas

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS DO TIPO $f(x) = ax^n$, CON $n \geq 2$

3 Representa graficamente as seguintes funcións.

a) $f(x) = 2x^3$

b) $g(x) = -2x^4$

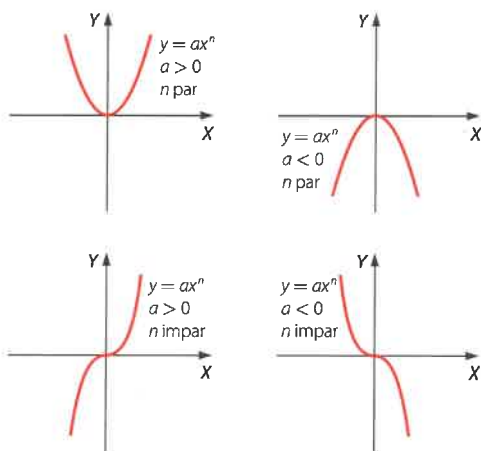
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Determináse se o coeficiente a é positivo ou negativo e se o expoñente n é par ou impar.

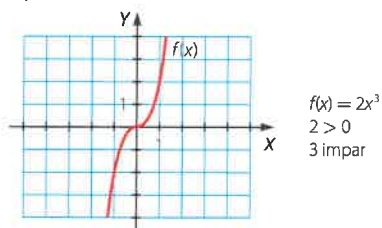
a) $f(x) = 2x^3 \rightarrow \begin{cases} n \text{ impar} \\ a = 2 > 0 \end{cases}$

b) $g(x) = -2x^4 \rightarrow \begin{cases} n \text{ par} \\ a = -2 < 0 \end{cases}$

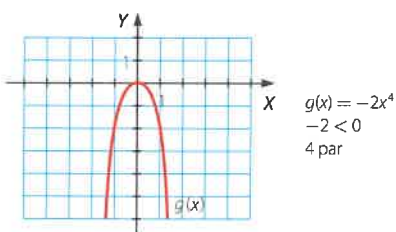
SEGUNDO. Debúxase a gráfica da función, tendo en conta os valores de a e n .

a) Representáse a función $f(x)$.

b) Representáse a función $g(x)$.

Funcións racionais

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS DO TIPO $f(x) = \frac{k}{x^n}$

4 Representa graficamente as funcións.

a) $f(x) = \frac{2}{x^3}$

b) $g(x) = -\frac{2}{x^4}$

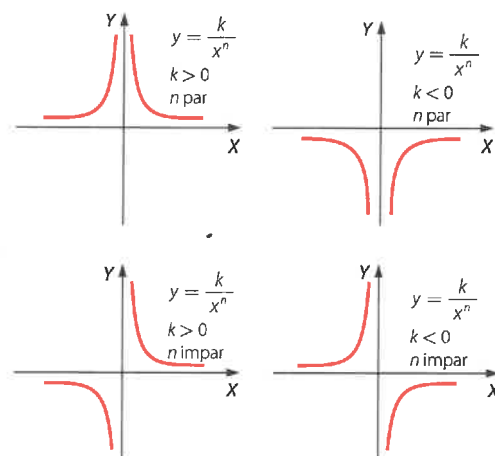
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Determináse se k é positivo ou negativo e se o expoñente n é par ou impar.

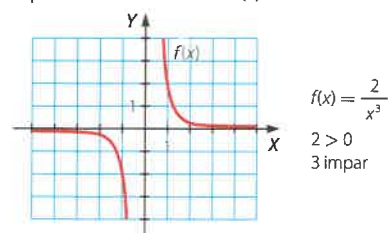
a) $f(x) = \frac{2}{x^3} \rightarrow \begin{cases} n \text{ impar} \\ k = 2 > 0 \end{cases}$

b) $g(x) = -\frac{2}{x^4} \rightarrow \begin{cases} n \text{ par} \\ k = -2 < 0 \end{cases}$

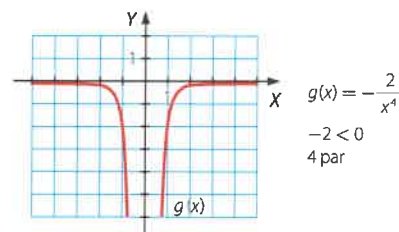
SEGUNDO. Debúxase a gráfica da función, tendo en conta os valores de k e n .

a) Representáse a función $f(x)$.

b) Representáse a función $g(x)$.

Funcións con radicais

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS

DO TIPO $f(x) = \frac{k}{\sqrt[n]{x}}$

- 5 Representa graficamente as seguintes funcións.

a) $f(x) = \frac{2}{\sqrt{x}}$ b) $g(x) = -\frac{2}{\sqrt[3]{x}}$

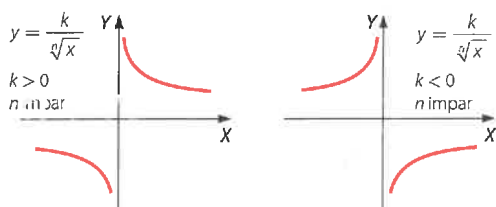
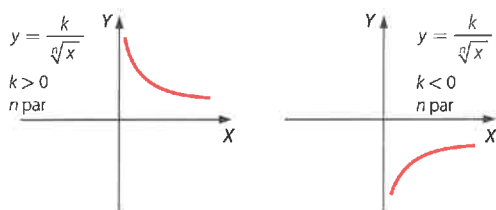
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Determináse se k é positivo ou negativo e se o índice n da raíz é par ou impar.

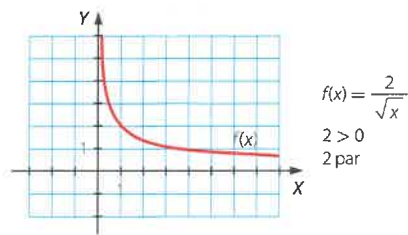
a) $f(x) = \frac{2}{\sqrt{x}} \rightarrow \begin{cases} n \text{ par} \\ k = 2 > 0 \end{cases}$

b) $g(x) = -\frac{2}{\sqrt[3]{x}} \rightarrow \begin{cases} n \text{ impar} \\ k = -2 < 0 \end{cases}$

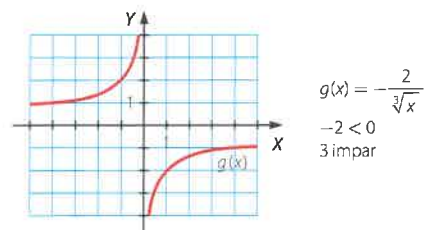
SEGUNDO. Representáse a función, tendo en conta os valores de k e n .

- a) Representáse a función $f(x)$.

- b) Representáse a función $g(x)$.

Funcións exponenciais

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS

DO TIPO $f(x) = a^{kx}$

- 6 Representa graficamente estas funcións.

a) $f(x) = 2^{3x}$ b) $g(x) = \left(\frac{1}{2}\right)^{2x}$

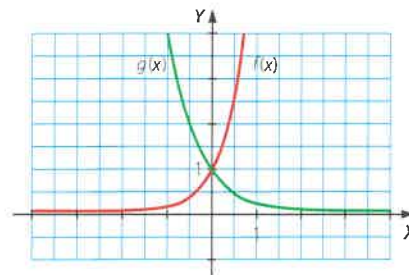
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Escríbese a función como $y = (a^k)^x$.

a) $f(x) = 2^{3x} = (2^3)^x = 8^x$

b) $g(x) = \left(\frac{1}{2}\right)^{2x} = \left(\frac{1^2}{2^2}\right)^x = \left(\frac{1}{4}\right)^x$

SEGUNDO. Representáse a función resultante como unha función exponencial do tipo $y = a^x$.

2. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS DO TIPO

$g(x) = a^{x-b} + c$ A PARTIR DE $f(x) = a^x$

- 7 Representa graficamente esta función.

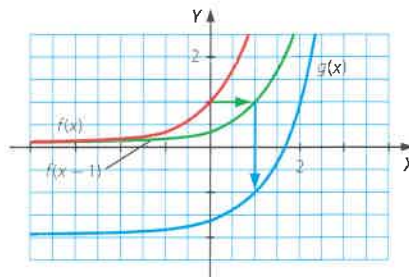
$g(x) = 3^{x-1} - 2$

SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Tórmase $f(x) = a^x$ e exprésase $g(x)$ en función de $f(x)$.

$f(x) = 3^x \rightarrow g(x) = 3^{x-1} - 2 = f(x-1) - 2$

SEGUNDO. Obtense a gráfica de $g(x)$ trasladando a gráfica de $f(x)$ horizontal e verticalmente.

Funcións logarítmicas

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS DO TIPO $f(x) = \log_a kx$

8 Representa graficamente as seguintes funcións.

a) $f(x) = \log_2 4x$

b) $g(x) = \log_{\frac{1}{2}} \frac{x}{4}$

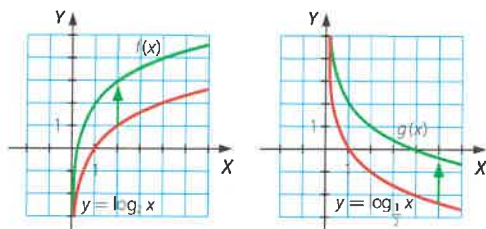
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Aplícanse as propiedades dos logaritmos.

a) $f(x) = \log_2 4x = \log_2 4 + \log_2 x = 2 + \log_2 x$

b) $g(x) = \log_{\frac{1}{2}} \frac{x}{4} = \log_{\frac{1}{2}} x - \log_{\frac{1}{2}} 4 =$
 $= \log_{\frac{1}{2}} x - (-2) = \log_{\frac{1}{2}} x + 2$

SEGUNDO. Representáanse as funcións facendo as transformacións necesarias sobre a gráfica de $y = \log_a x$.

2. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS DO TIPO $f(x) = \log_a x^b$

9 Representa graficamente as seguintes funcións.

a) $f(x) = \log_5 x^5$

b) $g(x) = \log_{\frac{1}{5}} \frac{1}{x^5}$

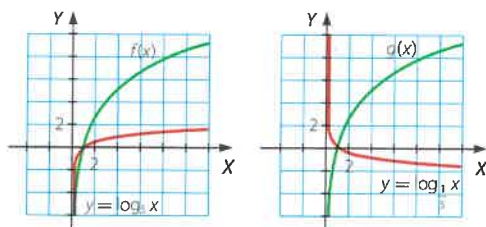
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Aplícanse as propiedades dos logaritmos.

a) $f(x) = \log_5 x^5 = 5 \log_5 x$

b) $g(x) = \log_{\frac{1}{5}} \frac{1}{x^5} = \log_{\frac{1}{5}} x^{-5} = -5 \log_{\frac{1}{5}} x$

SEGUNDO. Representáanse as funcións facendo as transformacións necesarias sobre a gráfica de $y = \log_a x$.

Funcións trigonométricas

1. COMO SE REPRESENTAN FUNCIÓNS TRIGONOMÉTRICAS SINXELAS E COMO SE RECOÑECEN AS SÚAS PROPIEDADES

10 Representa graficamente estas funcións.

a) $g(x) = 2 \cos x$

b) $h(x) = \cos 2x$

SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Exprésase a función como unha transformación dalgunha das funcións trigonométricas coñecidas.

a) $f(x) = \cos x \rightarrow g(x) = 2f(x)$

b) $f(x) = \cos x \rightarrow h(x) = f(2x)$

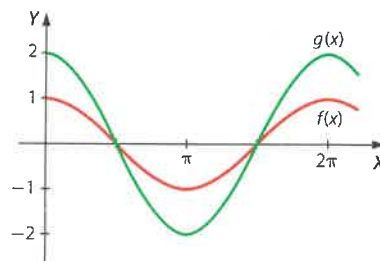
SEGUNDO. Estudáanse as transformacións das novas funcións.

a) $g(x) = 2f(x)$

O factor 2 amplifica as imaxes da función $f(x) = \cos x$.

O único que varía é o percorrido, que se transforma en $[-2, 2]$.

Non modifica a periodicidade, nin os puntos de corte co eixe X.

b) $h(x) = f(2x)$

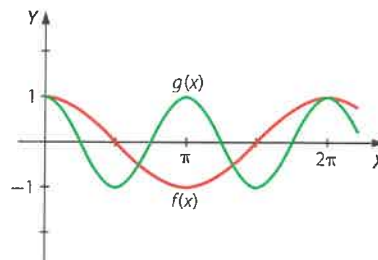
O factor 2 afecta ao dominio de $f(x) = \cos x$, e non modifica o percorrido, pero si o período.

Para calculalo hai que determinar o valor de T que cumpra que:

$$\cos 2(x + T) = \cos 2x$$

$$2(x + T) - 2x = 2\pi \rightarrow T = \pi$$

A función $g(x)$ é periódica, de período π .

Función valor absoluto

1. COMO SE REPRESENTA UNHA FUNCIÓN DO TIPO $g(x) = |f(x)|$

- 11 Representa graficamente esta función.

$$g(x) = |-x^2 + 4x|$$

A partir da gráfica, escribe a súa expresión como unha función definida a anacos.

SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Representase a función sen o valor absoluto.

$$f(x) = -x^2 + 4x$$

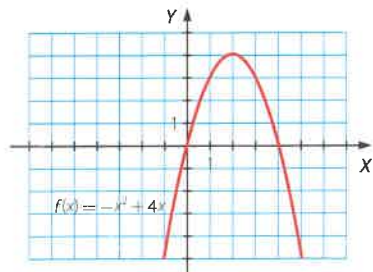
$f(x)$ é unha función cuadrática; por tanto, determinase o seu vértice e se é un máximo ou un mínimo.

$$\text{Vértice: } \left(\frac{-b}{2a}, \frac{-b^2 + 4ac}{4a} \right)$$

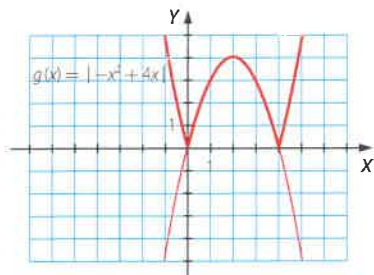
$$a = -1, b = 4, c = 0$$

$$\left(\frac{-4}{-2}, \frac{-16}{-4} \right) = (2, 4)$$

Como $a = -1 < 0$, o vértice é un máximo.

SEGUNDO. Debúxanse as figuras simétricas, con respecto ao eixe X, das partes da gráfica que correspondan a valores negativos da función.

TERCEIRO. Escríbese a expresión alxébrica da función, tendo en conta os puntos de corte cos eixes.

$$g(x) = |-x^2 + 4x| = \begin{cases} x^2 - 4x & \text{se } x < 0 \\ -x^2 + 4x & \text{se } 0 \leq x \leq 4 \\ x^2 - 4x & \text{se } x > 4 \end{cases}$$

2. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS NAS QUE INTERVÉN O VALOR ABSOLUTO

- 12 Debuxa a gráfica da seguinte función.

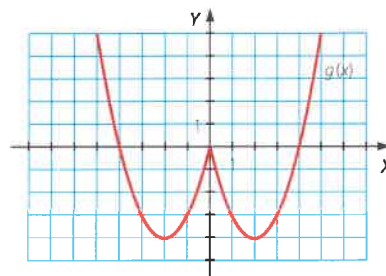
$$g(x) = x^2 - 4|x|$$

SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Defínese a función como unha función definida a anacos, tendo en conta que $|x|$ é x cando é un número positivo, e é $-x$ cando é negativo.

$$g(x) = x^2 - 4|x| = \begin{cases} x^2 - 4x & \text{se } x \geq 0 \\ x^2 + 4x & \text{se } x < 0 \end{cases}$$

SEGUNDO. Representase a función definida a anacos en cada un dos tramos.

Función parte enteira

1. COMO SE REPRESENTAN AS FUNCIÓNS NAS QUE INTERVÉN A FUNCIÓN PARTE ENTEIRA

- 13 A partir da gráfica da función parte enteira, $f(x) = [x]$, debuxa a gráfica da función $g(x) = [x] - 2$.

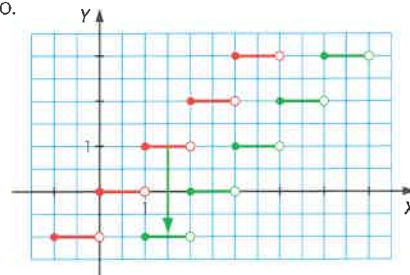
SOLUCIÓN

PRIMEIRO. Exprésase a función como unha transformación da función parte enteira.

$$f(x) = [x] \rightarrow g(x) = [x] - 2 = f(x) - 2$$

SEGUNDO. Representase a función, facendo as transformacións necesarias sobre a gráfica de $f(x) = [x]$.

Ao restarlle 2 aos valores da función $[x]$, graficamente equivale a desprazar a súa gráfica 2 unidades cara abaixo.

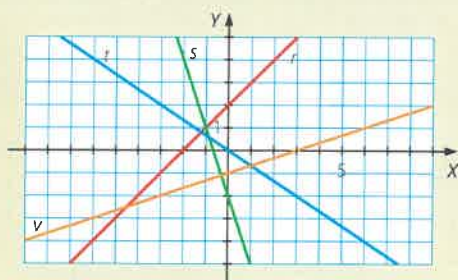

Funcións polinómicas

- 21** Representa, sen facer as táboas de valores correspondentes, as funcións lineais e afíns.

a) $y = \frac{x-3}{3}$ c) $y = \frac{1}{2}x + 1$
 b) $y = -x + 4$ d) $y = -2x$

- 22** Escribe a expresión alxébrica das funcións representadas, e calcula a súa pendente e a súa ordenada na orixe.

- 23** Representa as funcións nos mesmos eixes de coordenadas, e relaciona a abertura das ramas de cada parábola co coeficiente de x^2 .

a) $y = x^2$ c) $y = 2x^2$
 b) $y = \frac{1}{2}x^2$ d) $y = \frac{1}{4}x^2$

- 24** Calcula os vértices e os puntos de corte cos eixes das seguintes parábolas.

a) $f(x) = x^2 - 2x + 2$
 b) $g(x) = -2x^2 + x - 1$
 c) $h(x) = -x^2 - 2$

- 25** Fai a representación gráfica das seguintes funcións cuadráticas, indicando o vértice e os cortes cos eixes.

a) $y = x^2 - 2x - 8$ c) $y = x^2 + 4x + 4$
 b) $y = -x^2 + 3x$ d) $y = 2x^2 + 3x - 2$

- 26** Representa a función $y = x^2$ e, a partir dela, debuxa as gráficas destas funcións polinómicas.

a) $y = (x-2)^2$
 b) $y = x^2 + 3$
 c) $y = (x+3)^2$
 d) $y = x^2 - 4$

Que relación gardan as gráficas das últimas catro funcións coa gráfica da primeira?

- 27** Fai a gráfica da función $f(x) = x^2 + 2x$. Obtén a expresión alxébrica das seguintes funcións e represéntaa.

a) $f(x-2)$ c) $f(x+1)$
 b) $f(x)-4$ d) $f(x)+2$

Hai algunha relación entre estas gráficas?

- 28** Considera as seguintes funcións.

$f(x) = x^2 - 2x + 1$ $g(x) = (x-1)^2$ $h(x) = 3x$

Calcula a expresión alxébrica da función que se indica en cada apartado, e represéntaa graficamente.

a) $f(-x)$ d) $-g(x)$
 b) $-f(x)$ e) $h(-x)$
 c) $g(-x)$ f) $-h(x)$

- 29** Constrúe a táboa de valores e debuxa a gráfica das funcións.

a) $y = x^3 + 2x^2 + 3$
 b) $y = -x^3 + 6x + 1$

- 30** Calcula os puntos onde cortan as seguintes funcións polinómicas ao eixe X.

a) $y = 3x + 9$
 b) $y = -2x + 5$
 c) $y = 6x^2 + 17x - 3$
 d) $y = 8x^2 + 10x - 3$
 e) $y = 2x^2 + x + 3$

- 31** Calcula os puntos onde estas funcións cortan o eixe X.

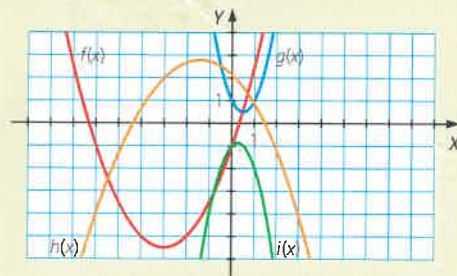
a) $y = (x-1)(x+2)$
 b) $y = (2x-1)^2$
 c) $y = (x-2)(x+3)(2x+1)$

- 32** Representa as seguintes funcións polinómicas, indicando os puntos de corte cos eixes.

a) $y = 4x^2 + 4x + 1$
 b) $y = x^3 - x^2 - 9x + 9$
 c) $y = 2x^3 - 9x^2 + x + 12$
 d) $y = x^3 - 2x^2 - 7x - 4$
 e) $y = x^3 - 2x^2 - 2x - 3$

- 33** Relaciona cada gráfica coa súa expresión alxébrica.

a) $y = \frac{x^2}{2} + 3x - 1$ c) $y = -\frac{x^2}{3} - x + 2$
 b) $y = 2x^2 - 2x + 1$ d) $y = -2x^2 + x + 1$

- 34** Representa funcións da forma $y = ax^2 - 3x + 2$ con distintos valores de a , e estuda a súa variación en función do parámetro.

- 35** Representa funcións da forma $y = x^2 + bx + 2$ con distintos valores de b , e explica como varían en función do parámetro.

- 36** Representa funcións da forma $y = x^2 + 2x + c$ con distintos valores de c , e analiza a súa variación en función do parámetro.

- 37** Escribe funcións coas seguintes características.

- a) Unha parábola que corte o eixe X en $x = 3$ e $x = 5$.
 b) Unha parábola que corte o eixe X en $x = -2$ e $x = 1$.
 c) Unha parábola que corte dúas veces o eixe X en $x = 2$.
 d) Unha función cúbica que corte o eixe X en $x = -3$, $x = -1$ e $x = 1$.
 e) Unha función cúbica que corte o eixe X dúas veces en $x = 2$ e unha vez en $x = -1$.
 f) Unha función cúbica que corte unha vez o eixe X en $x = 5$.
 g) Unha función polinómica de cuarto grao que corte o eixe X en $x = -1$, $x = 3$, $x = 4$ e $x = 5$.
 h) Unha función de cuarto grao que só corte dúas veces o eixe de abscisas, en $x = -2$ e en $x = 5$.

- 38** Explica as diferentes situacións que poden producirse ao determinar onde corta o eixe X unha función polinómica de cuarto grao.

- 39** Obtén a expresión alxébrica e representa a función cuadrática que pasa polos puntos $A(1, -2)$, $B(2, -2)$ e $C(3, 0)$.

- 40** Calcula e representa as funcións polinómicas de grao mínimo que pasan polos seguintes puntos.

- a) $A(0, 0)$, $B\left(5, \frac{5}{2}\right)$ e $C(-2, -1)$
 b) $A(-1, 0)$, $B(0, -1)$ e $C\left(\frac{3}{2}, \frac{1}{2}\right)$
 c) $A(3, 0)$, $B(4, 1)$ e $C(5, 0)$
 d) $A(1, 0)$, $B(2, 1)$, $C(3, 0)$ e $D(4, 1)$
 e) $A(-2, 3)$, $B\left(\frac{2}{3}, \frac{3}{2}\right)$ e $C(2, 2)$
 f) $A(-2, -2)$, $B(1, 1)$ e $C(4, -3)$

Funcións racionais

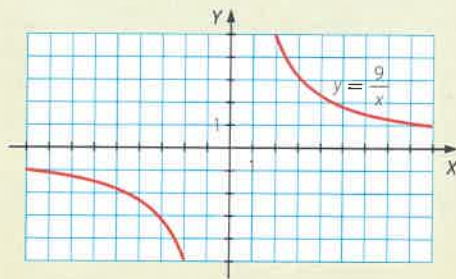
- 41** Cal é o dominio destas funcións racionais?

- a) $f(x) = \frac{7}{(x+7)(x-4)}$
 b) $g(x) = \frac{2x+3}{x^2+3x-10}$

- 42** Dada a función $f(x) = \frac{2}{x}$, determina a expresión alxébrica das seguintes funcións.

- a) $g(x) = f(x-3)$ d) $g(x) = f(x) + 3$
 b) $g(x) = f(x+1)$ e) $g(x) = f(-x)$
 c) $g(x) = f(x) - 2$ f) $g(x) = -f(x)$

- 43** Observa a gráfica da función $y = \frac{9}{x}$.

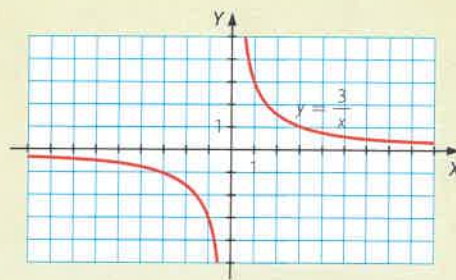
Representa as seguintes funcións.

- a) $y = \frac{9}{x-3}$ d) $y = \frac{9}{x+2}$
 b) $y = \frac{9}{x} - 3$ e) $y = \frac{9}{x} + 2$
 c) $y = -\frac{9}{x}$ f) $y = -\frac{9}{x-1}$

- 44** Sen representalas, escribe a relación que hai entre as gráficas destas funcións e a de $y = \frac{12}{x}$.

- a) $y = \frac{12}{x+4}$ c) $y = \frac{12}{x} + 1$
 b) $y = \frac{12}{x} - 2$ d) $y = -\frac{12}{x}$

- 45** A gráfica da función $y = \frac{3}{x}$ é:

Encontra a relación que teñen estas funcións coa función $y = \frac{3}{x}$ e represéntaas.

- a) $y = \frac{x+4}{x+1}$
 Ten en conta que: $y = \frac{x+4}{x+1} = 1 + \frac{3}{x+1}$.
 b) $y = \frac{2x-5}{x-1}$
 c) $y = \frac{-2x+1}{x+1}$
 d) $y = \frac{-x-5}{x+2}$

ACTIVIDADES

Funcións con radicais

46 Determina o dominio destas funcións con radicais.

•••

- a) $f(x) = \sqrt{x} + 7$ c) $h(x) = \sqrt{x+7}$
b) $g(x) = -\sqrt{x} + 5$ d) $i(x) = -\sqrt{x+5}$

47 Calcula o dominio das seguintes funcións con radicais.

•••

- a) $f(x) = \sqrt[3]{x-1}$
b) $g(x) = \sqrt{x^4 - 81}$
c) $h(x) = \sqrt[4]{1-x^3}$

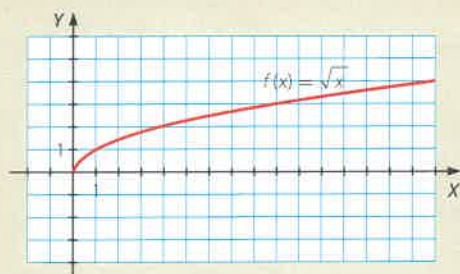
48 Cal é o dominio destas funcións con radicais?

•••

- a) $f(x) = \frac{7x}{2 - \sqrt{x-5}}$
b) $g(x) = \frac{\sqrt{3x-1}}{4 - \sqrt{x+1}}$

49 A gráfica da función $f(x) = \sqrt{x}$ é:

•••

Obtén a expresión alxébrica e representa as seguintes funcións.

- a) $f(x-2)$ d) $-f(x)$
b) $f(x+3)$ e) $-1 - f(x)$
c) $1 + f(x)$ f) $f(x) - 2$

50 Coa axuda da calculadora, realiza unha táboa de valores

•••

para representar a función $y = \sqrt{x^2 + 1}$. Determina o seu dominio e o seu percorrido.

51 A partir da gráfica da función $y = \sqrt{x^2 + 1}$, explica como farías a representación gráfica das seguintes funcións con radicais.

•••

- a) $y = 1 + \sqrt{x^2 + 1}$ c) $y = 1 - \sqrt{x^2 + 1}$
b) $y = -2 + \sqrt{x^2 + 1}$ d) $y = \sqrt{x^2 + 2x + 2}$

52 Calcula o dominio destas funcións.

•••

- a) $y = \sqrt[4]{(x-1)^2}$ b) $y = \sqrt{x-1}$

Utiliza o resultado para probar que as funcións non son iguais e represéntaa graficamente.

Funcións exponenciais

53 Representa a gráfica das funcións $y = 2^x$ e $y = 3^x$.

•••

A partir delas, razoa como será a gráfica das funcións $y = 5^x$ e $y = 10^x$.

54 Utiliza a calculadora e realiza unha táboa de valores

•••

para representar a función exponencial $y = \left(\frac{1}{3}\right)^x$.

55 Representa as funcións $y = \left(\frac{1}{2}\right)^x$ e $y = \left(\frac{1}{3}\right)^x$.

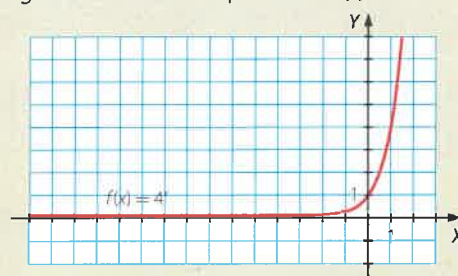
•••

A partir das gráficas, como serán

as gráficas das funcións $y = \left(\frac{1}{5}\right)^x$ e $y = \left(\frac{1}{10}\right)^x$?

56 Esta é a gráfica da función exponencial $f(x) = 4^x$.

•••

Obtén a expresión alxébrica e representa as seguintes funcións.

- a) $f(x-3)$ c) $4 + f(x)$ e) $2 - f(x)$
b) $f(x+1)$ d) $-f(x)$ f) $f(x) - 2$

57 A partir da gráfica da función $y = \left(\frac{1}{3}\right)^x$, explica

•••

como farías a representación gráfica das seguintes funcións.

- a) $y = \left(\frac{1}{3}\right)^{x-3}$ d) $y = \left(\frac{1}{3}\right)^{x+1}$
b) $y = 3^x$ e) $y = 3^{x+2}$
c) $y = \left(\frac{1}{3}\right)^{-x}$ f) $y = \left(\frac{1}{3}\right)^{2-x}$

Funcións logarítmicas

58 Coa calculadora, realiza unha táboa de valores

•••

para representar a función logarítmica $y = \log_3 x$.

59 Representa a gráfica das funcións.

•••

$$y = \log_2 x \quad y = \log_3 x$$

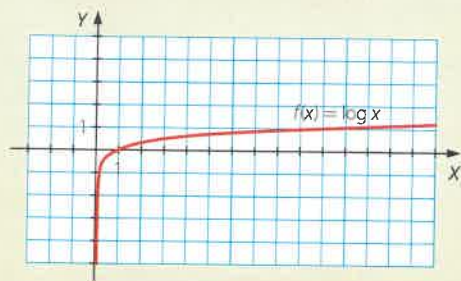
Deduce, a partir delas, como será a gráfica das funcións $y = \log_5 x$ e $y = \log x$.

60 Representa as funcións $y = \log_{\frac{1}{2}} x$ e $y = \log_{\frac{1}{3}} x$.

•••

Como serán as gráficas das funcións $y = \log_{\frac{1}{5}} x$ e $y = \log_{\frac{1}{10}} x$?

61 Esta é a gráfica da función logarítmica $f(x) = \log x$.

Obtén a expresión alxébrica e representa as seguintes funcións.

a) $f(x - 4)$	d) $-f(x)$
b) $f(x + 3)$	e) $2 - f(x - 2)$
c) $4 + f(x + 1)$	f) $f(2 - x)$

62 A partir da gráfica da función logarítmica $y = \log_3 x$, explica como farías a representación gráfica das seguintes funcións.

a) $y = \log_3 3x$	d) $y = \log_{\frac{1}{3}} \left(\frac{3}{x} \right)$
b) $y = \log_{\frac{1}{3}} x$	e) $y = \log_{\frac{1}{3}} 3x$
c) $y = \log_3 \left(\frac{1}{x} \right)$	f) $y = \log_3 \left(\frac{x}{9} \right)$

Funcións trigonométricas

63 Debuxa a gráfica de $y = \cos x$ e, a partir dela, fai a gráfica das seguintes funcións.

- $y = -\cos x$
- $y = \cos \left(x + \frac{\pi}{2} \right)$
- $y = 1 + \cos x$
- $y = \cos(-x)$

64 Debuxa a gráfica de $y = \sin x$ e, a partir dela, fai a gráfica destas funcións.

- $y = -\sin x$
- $y = \sin \left(x + \frac{\pi}{2} \right)$
- $y = -2 + \sin x$
- $y = -\sin(-x)$

65 Realiza unha gráfica e estuda as características destas funcións.

$$y = \sin 2x \quad y = \sin 3x$$

A partir do anterior explica como serán as gráficas das funcións:

- $y = \sin 4x$
- $y = \sin 6x$

66 Representa e estuda as características destas funcións.

$$y = \cos \frac{x}{2}$$

$$y = \cos \frac{x}{3}$$

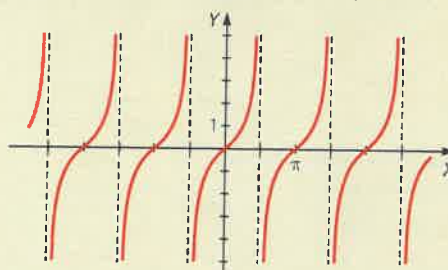
Explica a partir do estudo anterior, como serán as gráficas das seguintes funcións.

- $y = \cos \frac{x}{5}$
- $y = \cos \frac{x}{6}$

67 Axudándote da súa gráfica, comproba que estes pares de funcións non son iguais.

- $y = \cos \left(\frac{x}{2} \right)$ $y = \frac{\cos x}{2}$
- $y = \sin \left(\frac{x}{2} \right)$ $y = \frac{\sin x}{2}$
- $y = tx \left(\frac{x}{2} \right)$ $y = \frac{tx x}{2}$

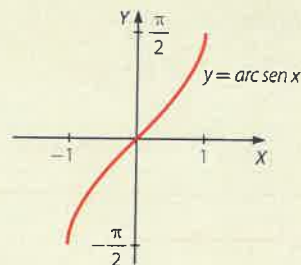
68 Esta é a gráfica da función trigonométrica $y = tx x$.

Utiliza a gráfica anterior para construír as gráficas das seguintes funcións.

- $y = tx(x + \pi)$
- $y = 1 - tx x$

69 A continuación podes ver a gráfica da función $y = \arcsin x$.

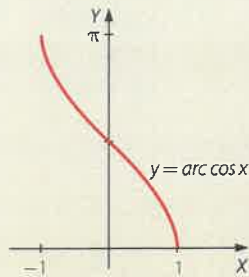

Realiza as gráficas das funcións.

- $y = 2 + \arcsin x$
- $y = 3 - \arcsin x$
- $y = \arcsin \left(x - \frac{1}{2} \right)$
- $y = \arcsin(x - 1)$

ACTIVIDADES

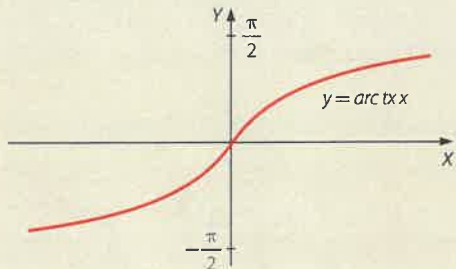
- 70** Esta é a gráfica da función $y = \arccos x$.
○○○

Realiza as gráficas das funcións.

- a) $y = 2 + \arccos x$
- b) $y = 3 - \arccos x$
- c) $y = \arccos \left(x - \frac{1}{2} \right)$
- d) $y = \arccos (x - 1)$

- 71** Observa a gráfica da función $y = \arctan x$.
○○○

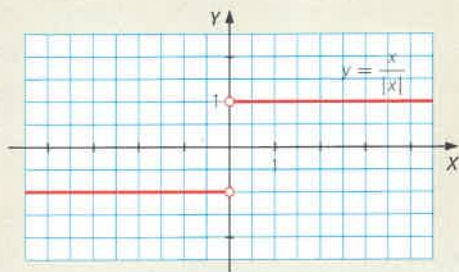

Realiza as gráficas das funcións.

- a) $y = 2 + \arctan x$
- b) $y = 3 - \arctan x$
- c) $y = \arctan \left(x - \frac{1}{2} \right)$
- d) $y = \arctan (x - 1)$

Funcións definidas a anacos

- 72** A función cuxa expresión alxébrica é $y = \frac{x}{|x|}$
○○○ chámase *función signo de x*.

Encontra a súa expresión alxébrica como unha función definida a anacos.

- a) Canto vale se $x = 3$?
- b) E se $x = -5$?
- c) E se $x = -3,4$?

- 73** Representa e describe as características das seguintes funcións.
○○○

$$a) f(x) = \begin{cases} 2x + 1 & \text{se } x < 2 \\ x - 5 & \text{se } x \geq 2 \end{cases}$$

$$b) g(x) = \begin{cases} x^2 - 3x & \text{se } x < 3 \\ 6 & \text{se } x = 3 \\ -x + 3 & \text{se } x > 3 \end{cases}$$

$$c) h(x) = \begin{cases} \frac{6}{x-1} & \text{se } x < 2 \\ 2x + 1 & \text{se } x \geq 2 \end{cases}$$

- 74** Representa e describe as características destas funcións definidas a anacos.
○○○

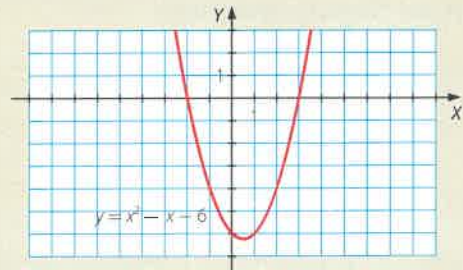
$$a) f(x) = \begin{cases} x^3 & \text{se } x \leq 0 \\ \frac{2}{x-3} & \text{se } 0 < x \leq 4 \\ \sqrt{x} & \text{se } x > 4 \end{cases}$$

$$b) g(x) = \begin{cases} 2^x & \text{se } x \leq 1 \\ \log x & \text{se } x > 1 \end{cases}$$

- 75** Escribe como funcións definidas a anacos.

- a) $y = |x + 2|$
- b) $y = |12 - 3x|$

- 76** Observa a gráfica da función $y = x^2 - x - 6$.
○○○

Realiza a gráfica de $y = |x^2 - x - 6|$.

- 77** Representa a función.
○○○

$$f(x) = \begin{cases} x^2 + 3x & \text{se } x < -1 \\ -4 & \text{se } x = -1 \\ -x + 3 & \text{se } x > -1 \end{cases}$$

Estuda o valor que toma a función nos puntos próximos a -1 , completando as táboas.

Esquerda de -1	-2	$-1,5$	$-1,1$	$-1,05$
$f(x)$				

Dereita de -1	0	$-0,5$	$-0,9$	$-0,95$
$f(x)$				

Describe o que lle sucede á función nas proximidades de -1 .

78 Escribe como unha función definida a anacos e representa as funcións.

- a) $y = |x^2 - 4x - 5|$
- b) $y = |x^2 - 4x + 5|$
- c) $y = |2x^2 - 7x + 3|$
- d) $y = |-x^2 + 4x - 5|$

79 Expresa como unha función definida a anacos.

- a) $y = |x| + |x + 2|$
- b) $y = |x + 1| - |1 - x|$
- c) $y = |x - 1| - |1 - x|$
- d) $y = |2x + 1| - |2 - x|$

Problemas con funcións

80 O número de alumnos afectados por unha epidemia de gripe obtense a partir da función:

$$f(x) = \frac{30x}{x + 2}$$

sendo x o número de días transcorridos desde o comezo da epidemia.

- a) Cantos afectados houbo o primeiro día?
- b) En que momento o número de afectados foi 15?
- c) Representa a función e comproba os resultados que obtiveches nos apartados anteriores.

81 Un capital de 5.000 € está depositado nun banco, e produce un xuro anual do 2%.

- a) Canto diñeiro hai ao cabo dun ano?
- b) E aos dous anos?
- c) E aos n anos?

82 A táboa recolle o xuro que ofrece un banco ao ingresar diñeiro durante un ano.

Diñeiro (€)	Xuro (%)
Ata 1.000	5
De 1.000 a 2.500	10
De 2.500 a 5.000	15
Máis de 5.000	20

- a) Representa a función que determina o xuro obtido dependendo do diñeiro que se ingresa. De que tipo de función se trata?
- b) Se se ingresan 1.800 €, canto diñeiro terei ao final do ano?
- c) E se ingreso 500 €?

83 Encontra as funcións inversas destas funcións.

- a) $y = 3x - 1$
- b) $y = \sqrt{x}$
- c) $y = \sin 2x$
- d) $y = \frac{1 + tx}{2}$
- e) $y = \arccos(x - 2)$
- f) $y = \ln(x + 3)$
- g) $y = 3 + 4 \cdot 5^x$
- h) $y = \frac{1 + \log_3 x}{5}$
- i) $y = |x - 1|$
- l) $y = x$

84 Unha granxa de caracois axustou os seus gastos de produción por x quilogramos de caracois segundo a función:

$$G(x) = 2.000 + \frac{1}{200.000}x^3$$

Os seus ingresos réxense pola fórmula:

$$I(x) = 8.000 + 2x - \frac{1}{1.000}x^2 + \frac{1}{200.000}x^3$$

Investiga cal é o número de quilogramos de caracois co que se obtén o beneficio máximo.

85 Unha ONG calculou que o número de persoas ingresadas nos hospitais tras un tsunami segue aproximadamente a fórmula:

$$P = 1 + \frac{110}{t^2 + 10} \quad t \in (0, 30)$$

onde P é o número de persoas hospitalizadas, en miles, e t é o número de días transcorridos desde o tsunami.

- a) Cantas persoas haberá hospitalizadas o primeiro día?
- b) E cantas haberá ao cabo de tres semanas?
- c) Se a capacidade hospitalaria dunha illa da área afectada é de 2.000 camas, ata que día estivo desbordada a capacidade?

86 A evolución dunha poboación vén determinada pola función $P(t) = 100 \cdot 2^t$, e a dos alimentos que necesitan segue a función $A(t) = 1.000t + 1.000$.

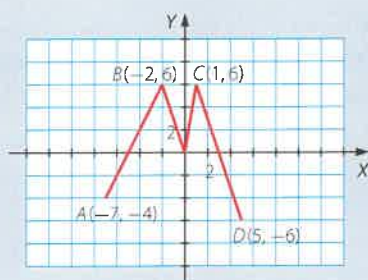
- a) Canto poboación había ao principio? E alimentos?
- b) E despois de 2 anos?
- c) A partir de que ano a poboación terá menos alimentos dos que son necesarios?

PARA FINALIZAR...

Reflexiona sobre a teoría

- 87 Razona para que valor de x se fai maior a diferenza $\sqrt{x^2 + 1} - |x|$.

- 88 A función $f(x)$ está formada por catro segmentos. Cantas solucións ten a ecuación $f[f(x)] = 6$?

IDEA CLAVE

Facendo $f(x) = y$, calcula canto debe valer y para que $f(y) = 6$.

- 89 Calcula os valores máximo e mínimo (extremos absolutos) que pode alcanzar a función $f(x) = |1 - x^2|$ no intervalo $[-2, 2]$.

IDEA CLAVE

Representa a función $y = 1 - x^2$, e obtén $f(x)$ a partir dela.

- 90 Cantas solucións teñen as seguintes ecuacións no intervalo $[-\pi, \pi]$?

- $e^x = 2 - x^2$
- $\ln x = -x$
- $\operatorname{sen} x = \frac{x}{2}$

IDEA CLAVE

Representa graficamente as funcións que aparecen en cada membro das ecuacións, e conta os puntos de corte.

Pensa un pouco máis

- 91 As agullas dun reloxo miden 20 e 30 cm. Entre as 12 horas e as 12 horas e 30 minutos:
- Expresa o ángulo que forman en función do tempo, t , medido en minutos.
  - Calcula a área do triángulo creado ao unir os seus extremos en función de t . Pode tomar o valor cero? A que hora alcanza o seu maior valor?
  - Expresa a distancia entre os extremos das agullas en función de t .

Análise do enunciado

Hai que expresar:

- O ángulo en función do tempo.
- A área en función do tempo.
- A distancia entre as puntas das agullas en función do tempo.

Deseño da resolución

Unha vez que expresamos o ángulo en función do tempo, con axuda da trigonometría, escribimos as funcións dos apartados b) e c).

Clave para resolver o problema

O máximo e o mínimo da función seno obtéñense cando o ángulo mide $\frac{\pi}{2}$ rad e 0 rad, respectivamente.

- 92 A temperatura media diaria, medida en graos Celsius, nunha cidade, durante o ano pasado, vén dada pola seguinte función.

$$T = \frac{5}{9} \left[13 - 23 \cos \frac{2\pi}{365} (t - 32) \right]$$

onde t é o tempo en días, correspondendo $t = 1$ ao 1 de xaneiro, e o ángulo está medido en radiáns. Calcula a temperatura correspondente aos días 1 de xaneiro e 10 de agosto.

Calcula as temperaturas máxima e mínima do ano.

Análise do enunciado

Proporcionánnos unha función que expresa a temperatura medida durante o ano pasado, e hai que calcular o seu valor nuns puntos e a obtención de máximos e mínimos.

Deseño da resolución

Temos que estudar a función e a súa derivada para calcular os puntos críticos.

Clave para resolver o problema

Coa función obtemos o valor da temperatura, T .

Os valores, t_0 , que temos que substituír en T para calcular os valores máximo e mínimo de temperatura son os que fan que o coseno valla -1 e 1 .